

Nr 38.

Ankom till Riksdagens kansli den 14 mars 1910, kl. 3.30 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att landets kalmarker må göras fruktbarande.

(2. A.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling öfverlämnad motion (nr 6) har herr J. Erlansson hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utreda och till Riksdagen inlämna förslag om, huru våra kalmarker skola göras fruktbarande för vårt land.

Till stöd för sitt yrkande framhåller motionären till en början, bland annat, hurusom i vårt land funnes en del kalmarker; att i dessa områden låge en stor nationalförmögenhet; att emellertid, såsom kalmarkerna hittills blifvit skötta, hvarken staten eller den enskilde ägaren hade någon nytta af dem; att däremot, om å dessa marker på sin tid planterats skog, vi däri nu haft en stor rikedom; att vi fått en lag, som bjöde återplantering af skog, där den nedhögges och marken icke vore tjänlig för odling, men hvilken icke ålade plantering å kalmarker, hvilka i alltför stor utsträckning finge ligga ofruktbara år efter år; att dessa marker vore vanprydande och inverkade skadligt på de klimatiska förhållandena; samt att det icke längre borde få fortgå som det nu vore; och fortsätter motionären härefter:

På sådan mark, som ej kunde förvandlas till åker, borde skog planteras. Ägaren af marken måste åläggas skyldighet att plantera. Frö eller plantor borde staten tillhandahålla antingen fritt eller till moderat pris, möjligen beroende på ägarens ekonomiska ståndpunkt. Kunde och ville ej ägaren plantera, så borde han efter värdering afstå sådana jordar till någon enskild eller till staten, som planterade skog därpå. Vore icke läget sådant, att det passade för staten att köpa området, så borde staten draga försorg om att skog blefve planterad.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 8 Saml. 13 Haft. (Nr 38—39).

Statens kostnader härför inginge som inteckning i egendomen, men borde summan jämte ränta betalas af ägaren under vissa år.

Detta vore nu endast ett litet uppslag. Frågan behöfde en utredning, och på grund af dess stora betydelse för vårt land dristade sig motionären väcka förevarande motion.

Utskottet.

Fråga om försättande af landets kalmarker i skogbärande skick har förut vid upprepade tillfällen varit föremål för Riksdagens behandling. Visserligen har genom den af Riksdagen år 1903 antagna lagen angående vård af enskildes skogar sådan afverkning blifvit förbjuden, hvarigenom skogens återväxt uppenbarligen äfventyras, liksom ock afverkare, som efter afverkningen vanskött skogsmarken, ålagts vidtaga åtgärder för återväxtens betryggande. Då ifrågavarande lag först trädde i kraft med 1905 års ingång, äga dessa bestämmelser ej tillämpning på redan då befintliga kalmarker, och, ehuru väl fråga om sättet för dessa kalmarkers försättande i skogbärande skick på grund af motioner vid 1907 och 1908 års riksdagar varit föremål för behandling, har likväl ej någon Riksdagens åtgärd i ämnet däraf föranledts. Med hänsyn till dessa markers stora omfattning — enligt uppgift i 1896 års skogsvårdskommittés betänkande funnos ensamt i de södra delarna af landet omkring en half million hektar af ålder kal mark — vore det emellertid otvifvelaktigt af synnerligen stor betydelse, att jämväl dessa områden blefve försatta i skogbärande eller eljest fruktbart skick. Utskottet har därför lifligt behjärtat syftet med nu förevarande motion.

I fråga om den utväg, som lämpligen bör väljas för det åsyftade ändamålets vinnande, finner utskottet däremot hvad motionären i sådant afseende förordat möta stora betänkligheter. Då nämligen erfarenheten visat, att skogsplantering kräfver dryga kostnader, skulle ett åläggande af den art, motionären föreslagit, för vederbörande markägare, äfven om han afgiftsfritt erhöle frö och plantor, kunna medföra alltför betungande kostnader; och än vanskligare synes den af motionären under angifven förutsättning anvisade utvägen vara att för skogsodlingens åvägbringande efter omständigheterna antingen tillgripa expropriation eller ock påkalla statens omedelbara ingripande för själfva odlingsarbetets utförande samt därefter tvångsinteckna statens häraf uppkomna fordran hos markägaren.

Andra utvägar torde emellertid stå till buds. I första rummet har utskottet därvid haft sin uppmärksamhet fäst på skogsvårdsstyrelserna. Såsom dessas främsta uppgift angifves i § 4 af förordningen den 24 juli 1903 angående skogsvårdsstyrelser att befrämja den

enskilda skogshushållningen genom utbredande af kunskap i skogs-skötsel, beviljande af bidrag till och utförande af arbeten för skogskultur, tillhandahållande af skogsfrö och plantor samt vidtagande i öfrigt af åtgärder, ägnade att beforda en förbättrad skogshushållning. Förverkligandet af ifrågakvarande motions syfte synes sålunda till hufvudsaklig del falla inom skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde. En öfverblick af dessa styrelsernas verksamhet gifver ock vid handen, att på många håll ett både energiskt och framgångsrikt arbete bedrivs för kalmarens kultivering. Till belysande häraf meddelas nedanstående, på skogsvårdsstyrelsernas berättelser grundade tabell, hvilken i hektar angifver — väl ej fullt exakt, men dock snarare för liten än för stor — arealen af kalmare, som genom styrelsernas försorg eller medverkan skogsodlats under åren 1906, 1907 och 1908, hjälpkultur däri icke inberäknad, hvarvid emellertid bör anmärkas, att den år 1908 inträffade minskningen i den under året odlade arealen uteslutande torde få tillskrifvas svårigheten att under nämnda år erhålla fullgodt inhemskt tallfrö.

	1906	1907	1908
Stockholms län	1,085	1,110	660
Uppsala »	200	270	257
Södermanlands »	151	58	56
Östergötlands »	556	905	1,004
Jönköpings »	539	908	654
Kronobergs »	818	1,130	1,161
Kalmar läns norra	450	504	451
» » södra	132	201	120
Blekinge län	195	340	341
Kristianstads »	700	762	560
Malmöhus »	—	—	—
Hallands »	1,105	1,346 ¹⁰⁰	1,049
Göteborgs och Bohus län	2,000	752	688
Älfsborgs län	1,524	2,261	2,175
Skaraborgs »	1,000	1,890	900
Värmlands »	3,025	2,463	1,442
Örebro »	474	789	682
Västmanlands »	750	719	381
Kopparbergs »	930	1,074	441
Gäflleborgs »	627	—	—
Västernorrlands »	—	1,196	123
Jämtlands »	115	322	56
Summa hektar	16,376	19,000	13,201

Med det arbete för upplysning om skogarnas vård och betydelse, som för närvarande bedrivs såväl af skogsvårdsstyrelserna som ock af hushållningssällskapen vid af dem anordnade undervisningskurser, torde med skäl kunna förväntas, att intresset för skogsodling skall allt mer och mer väckas till lif bland landets befolkning. Det torde ock med säkerhet kunna antagas, att skogsvårdsstyrelserna i den mån deras tillgångar medgifva skola ytterligare utvidga sina arbeten för kalmarkernas skogsodling, liksom ock att markägarne ej skola befinnas ovilliga att därvid biträda äfvensom att förbinda sig att under vissa år skydda sådden eller planteringen.

Utöfver hvad skogsvårdsstyrelserna sålunda verka genom utbredande af kunskap i skogsskötsel, torde på upplysningens väg ännu mycket kunna göras för att väcka och höja intresset för våra kalmarkers kultivering. Så torde af den numera i stadgan för rikets folkskolor intagna föreskriften om undervisning i skogsvård, hvilken säkerligen varit till gagn, ytterligare resultat kunna väntas. Att döma af skogsvårdsstyrelsernas berättelser, synes nämligen berörda undervisning hafva blifvit praktiskt omsatt, i det att på många håll folkskolornas ungdom under lärarnes tillsyn och medverkan deltagit i skogsodlingsarbetet särskildt genom för detta ändamål anordnade planteringsdagar.

Staten själf såsom skogsägare kunde måhända i viss mån befrämja ifrågavarande sak, därest inköpen af skogsmark för kronans räkning något mera inriktades på förvärf af för skogsbörd tjänliga kalmarker. Härvid måste dock beaktas, att staten redan äger rätt betydliga marker, där skogsåterväxt utan kulturåtgärder icke är möjlig, utan att sådana åtgärder ännu i erforderlig utsträckning skett eller kunna antagas blifva inom en nära liggande framtid vidtagna.

Hvad ofvan sagts angående åvägbringandet af skogsodling å kalmarkerna är visserligen icke uttömmande. Likväl torde däraf framgå, att redan nu en betydande verksamhet öfvas för kultiveringen af sådana marker. Och då det kan förväntas, att nämnda verksamhet, särskildt den, som af skogsvårdsstyrelserna och staten i förut antydda riktningar bedrivs, kommer att efter hand ytterligare utvidgas, finner utskottet, ehuru behjärtande motionens syfte, den föreslagna utredningen i frågan kunna, i afvaktan på de vidare resultaten af skogsvårdsstyrelsernas och kronans skogsodlingsarbete, åtminstone tills vidare anstå.

Utskottet får alltså hemställa,

att herr Erlanssons förevarande motion icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation:

af herr *N. Persson*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herr Erlanssons ifrågavarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning i syfte, att kalmarkerna i landet må göras skogbärande, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Det skulle här antecknas, att herr *E. A. Lindblad* icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
